

Німий (скорочено)

Ясунарі Кавабата

Ясунарі Кавабата

Німий

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Розповідь ведеться від першої особи – письменника Міти

Акіфуса Омія – 60-річний письменник, який через хворобу лежить і не може говорити. Його права рука не діє, хоча ліва ще виявляє ознаки життя. Цією рукою він міг би писати, якщо не літературні твори, то хоча б, коли чогось потребує. Але він не пише. Міта дивується, що Акіфуса, який 40 років писав літературні твори, зрікся писання.

Якось Міта вирішив провідати Акіфусу. Дорога була недалеко: з Камакури до Цусі. Але дорогою був тунель, перед яким стояв крематорій, і ходили чутки, ніби звідти виходить привид. Нещодавно в машину, яка їхала пізно вночі повз крематорій, сів привид молодої жінки.

Міта їхав удень, все було спокійно, але він запитав водія про привид. Інші розповідали водієві, що привид сідає в машину лише коли в салоні є одна людина. Привид машини не зупиняє, а просто з'являється всередині і їде до Камакури. Якось один шофер відчув, ніби щось не так, оглянувся – а там сидить молода жінка. А в дзеркалі її не видно. Мовляв, вони з'являються тільки на людські очі. Міта не вірив у привидів і сказав водієві: "Тому що людські очі дивляться з душі, а дзеркало душі не має – так, напевно, вам пояснювали? А хіба в дзеркало дивиться людина, що не має душі?!"

Дім Акіфуси Омія був відразу за тунелем. За ті 8 місяців, відколи старенький Акіфуса зліг, він став мовби жовтим привидом. Міта навідувався до нього тільки двічі. Перший раз, коли він тільки захворів. І ось приїхав тепер. Акіфуса був шанований, популярний письменник, старший за Міту років на 20. Міту було страшенно шкода бідолаху. Ще один, навіть легкий інсульт, був би для Акіфуси останнім. Старенький Акіфуса був просто в безпорадному стані. 8 місяців він лежав непорушно. Важко розмовляти з тим, хто чує, а відповісти не може.

Акіфуса давно розлучився з дружиною, але його доглядала старша дочка Томіко. Вона вела домашнє господарство. Томіко вдалася в батька: висока на зріст, з таким самим привабливим обличчям, вона не була схожа на стару діву. Тепер мала вже за сорок, але навіть не підмальовувалася і виглядала дуже просто й природно.

Хоч-не-хоч гості провадили розмову не стільки з Акіфусою, скільки з Томіко. Вона

завжди сиділа в головах у батька. За час хвороби батька вона постаріла і поблякла.

Міта розповів Томіко про привид з тунелю. Вона попросила залишитися до вечора, а дорогою назад у Міти була б можливість перевірити, чи є насправді той привид. Акіфуса не говорив, але дочка сказала: "Батько дуже радий, що ви прийшли. Він каже: йому буде приємно, якщо ви залишитесь". Міта глянув на старенького Акіфусу. На його очах проступили сльози, навколо зіниць розпливлася жовтизна і видавалося, ніби зіниці проблискують зі споду тої жовтизни. А якби вони спалахнули сильним блиском, то чи не було б це симптомом другого інсульту? Міта чомусь боявся, що інсульт станеться при ньому. Але він залишився.

Томіко розповіла, що відколи батько захворів, вона часто згадує один його роман. Там описано юнака, який мріяв стати письменником і щодня посилав Акіфусу химерні листи. Потім він таки збожеволів і опинився в психіатричній лікарні. Йому не давали ні ручки, ні чорнильниці, ні олівця, бо то було небезпечно; йому приносили до палати тільки папір. Він сидів як пришитий і уявляв, що пише. А далі Акіфуса уже придумав, що до юнака приходила мати, і він просив її прочитати його рукописи. Мати брала неторкнутий папір, і сльози застиляли їй очі, але вона казала, що написано гарно і цікаво. Вона вдавала, що читає написане, а сама вигадувала якусь історію і розповідала йому. Потім вона стала розповідати синові його біографію, а божевільний думав, що мати читає спогади, які він написав у лікарні. Його очі сяяли від щастя й гордості. Мати не знала, розуміє він чи ні, що насправді відбувається. Та щоразу, коли вона його навідувала, все повторювалося. Потроху вона набула навику, і вже і їй самій здавалося, що вона справді читала синові твори. В таку мить і мати і син були щасливі. Мати завзято читала з чистого паперу, бо леліяла надію, що синові проясниться в голові і він одужає.

Міта знав, що йдеться про роман "Мати читає". Томіко непокоїла думка, навіщо батько написав цей роман. Відколи він занеміг, цей роман жахав Томіко. Їй здавалося, що батько пише в голові нові твори. Міта не знав, що відповісти. Томіко сказала, що має враження, ніби батько й тепер хотів би творити, а їй би хотілося створити роман під назвою "Дочка читає". Міта здавалося, що це говорить не дочка, а якийсь вампір. А що коли вона, живучи разом з батьком, подібним до привида, ввібрала в себе частину Акіфусової душі? А коли Акіфуса помре, чи не напише вона страшні спогади?

Міта порадив їй написати спогади про батька. А ще сказав, що Томіко може уявити себе батьком і спробувати написати про нього. Це була б розрада для обох. Акіфуса німий, як чорна ніч, і, може, хоч цим вона врятує його від словесного голоду. А словесний голод нестерпний.

Томіко запитала, чи буде це батьків твір, хоч до деякої міри. "До певної міри так, безперечно так. Решту знає тільки бог і ви обоє. Ліпше хай це буде за його життя, ніж по смерті. Якщо все піде гладко, то ви створите щоденник літературного життя нинішнього Акіфуси. Хоч сенсей німий, але він ще може допомогти вам і дещо поправити", — сказав Міта.

Згодом Томіко пішла на кухню, щоб приготувати для Міта sake. Міта і Акіфуса

лишилися самі. "Вчителю, що скажете про нашу розмову з Томіко?" — спитав Міта. "Це може бути ще разючіший твір, ніж ваш роман "Мати читає". Я відчув це в розмові з Томіко-сан", — говорив Міта, але відповіді не діставав.

Томіко прийшла з саке і закускою. У неї виникла ідея описати батькове кохання, бо він їй усе розповідав. Томіко знову вийшла, а Міта сказав Акіфусу, що той міг би написати лівою рукою хоч літеру. Наприклад, коли хоче води чи чаю, то можна написати "в" або "ч". Або якби він з почуття подяки написав навіть одне тільки "д" для панни Томіко. Яка б це була для неї радість. "Може, та літера "д", сповнена великої любові, звучала б у сто крат сильніше від усіх романів сенсея за сорок років праці", — продовжував Міта. Міта вже хотів був покликати з кухні Томіко, щоб дала олівець і папір, але вчасно стримався. Він вибачився перед вчителем.

Дорогою додому, їдучи повз крематорій, переляканий шофер сказав, що поруч з Міта сидить привид. Міта сказав не морочити йому голови, але самому мороз пішов по шкірі. Міта сказав: "Якщо він справді сидить, то, може, з ним побалакати?" "Не жартуйте. З привидами не можна запанібратися, бо буде лихо. Я сам не свій від страху, сидіть спокійно. Краще мовчки доведемо його до Камакури", — відповів шофер.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу